

Մանգուսի Էֆեմար
սենյակ 500 նիւսիսի վե-
րինակ, սենյակի գլխիկ-
ի իսթանպուլ իշխն 280
դր. վե ակթը պլաշ 128
դր. վե թաշալար իշխն
գոթա բարասը իշխն
օրարաք, սենյակի գլխիկ-
թի սաղ ագգէ 280 վե
ակթը պլաշ 128
դր. տուր :
վե ակթի նիւսիսի
30 բարասա սաթըր :

Մանգուսի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԵ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱԹԻՐԵ

Իւսնաթըն պէհէր սաթը-
րը իշխն պրիսնի տէֆա 7
իշխնի տէֆա 2, վե իւ-
շխնի վե սայիր տէֆա-
լար իշխն 15 դր. իւսն սը-
րասընա գ օնուլման ի-
ւսնըն սաթըրը 8 դր. տուր :
Մէթուպ վե սայիրէ
գալաթատա Բէնճէմպի
բաղարընտա վազը 2 28
իւսի իւսնընտա կարա-
պէտ 8 ֆանոսեան իւսի-
նէ 4 օնաթիւնէ քէտի :

ԵՆՏԻՆՃԻ ՍԷՆԵ

1789 ճԵՄԱԶԻԼ ԱԻԸՐ 10

1872 ՕԴՈՍՏՈՍ 8 ՍԱԸ

ԱԼԱԶԻՆԵԱ ՕԴՈՍՏՈՍ 20

ՆԻՄԷՐՈ 1939

ԻԼԱՆՍԹ

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orlain et Micoud à Paris, Rue Rochecouart, N° 7.

ԲԵՐԵ ԼԵՐԵՆ ԴԵՐՆ 1

BAIN AU SEL DE PENNÈS

Գան զաւարթիւնէ, վե տէրմանսըզըլա
վե ընթերցելիս, վե սըրաճա իւթիւնէ,
վե պաղըրադ իւթիւնէ, վե գարաճիւնէ-
վե պէլ պէղէրի իւթիւնէ միւպթէլա օ-
լանլարա, գապըճալար, վե թուղու տու-
վե չիլթ սուլար, վե սըճադ տէնիդ սուլու-
համալարը եւրիւնէ, ԲԱՆՆԵ ԹՈՒՂՈՒ պան-
եօ իսթիւնսիսի հէքիւնէր թէնպիս իւթիւն-
լար տուր :

Մէքըլար թուղ սաթըրը իսթանպուլուն
քեաթիւնէ իւ ճըղախանէլընտա վե էլլուպա
գապըճալարընտա :

ASTHME ԹԵՐԵՆՏԵՍ, Եւրիւն սիւր-
մէսի, սըղընթը, նէթէս պըր եօլլարըն
քեաթիւնէ իսթանպուլարը, ԹԻԻՊ ԼԸ ՎԱ-
ՍԹՈՐ թասիւր օլունան սըրու չիլլիւնէ, գա-
միւլ մարթիւնի իւթ չիլլիւնէ, տուր ֆիլ
7 ֆըրանք :

NEURALGIES ԵՐԵՐ ԱՂԸՐԸ, տօր-
թօր ԳԵՐՈՆԻԵՆԻՆ ԹԵՐԵՆՏԵՍ իւթիւն միւլ օլուն-
ալա ԱՆԹԻՆԵՎԻՆ ԹԻԻՊ ԼԸ ՎԱՍԹՈՐ օլունան
հապըր իւթ անիւնտէ կէշէր, ֆիլ 7 ֆը-
րանք զուլթուտու :

Պրիսնի տէրմէսի էնիլ քիւնա վե ըս-
սըլար օլուն Լըվալ օրիւն, Բարիստի Մօնէ
սօղալընտա 14 նիւսիսը մաղաղալընտա
վե իսթանպուլուն կանցիլք պրիստէլըն
էնթախանէլսիսի պուլունուր :

Էլլուպա իսթիւնսիսի պրիստէ վե
բրոմէլըն

Իշպու 1872 ՕԴՈՍՏՈՍ 20 տէ չէքի-
լէճէ օլուն Պուրէշ չէհրի իսթիւնսիսի
սէհիմէլընիս ըրօմէլընի պրիստէ չէ-
լէք պէնալ մէքիսիսիսի հէր սուրէթ-
լէ թէնպիսիս թաճիւնտա օլարադ
Պահճէ գաբու էմիւսա կէօմիւնիւ
ճատէսի նիւսիս 26 մաղաղալար սա-
թըլմաղալար տուր :

Մաղաղալար մէքիւրտէ հէր նէվի
իսթիւնսիսի պրիստէլընի վե իքրօմիւն-
լի պրիստէլըն սաթըլար վե սաթըն ա-
լընքը. գուրօնլարըն վե բիւնքօսու ի-
սապէթ իթմիւնլըն պէտէլընի տախի
չօք միւնսիսի պրի ֆիւսթ իլէ սըօն-
թօ օլունուր :

Սահիպի իմաղ լատ իտէր մաղա-
ղալար մէքիւրտէ թէշիլթ իտէն զաթլա-
րա, թաֆիլի մալիւմաթլար վիւմէլէ
1872 ՕԴՈՍՏՈՍ 3
Գուկա 8 Երիսնեան

Տէր Սաւաթի Տուխան Բէթիսի ի-
տարէսիսիսի պրի ճիւմէ թիւթիւնիս
թիւնարան իլէ էսնաթըն մալիւմի օլ-
մալ իլիւն րուսումաթ էմանէթ ճէլի-
լէսիսիսի ճէրիսիլըն իլէ պէր մուճիպը
մուհալէտէ հէր քիւլիս ետիսիսի թիւ-
թիւնիս գալաճադ օլուն իսթ ատիսի
իտէն Ա. օստոս օնուլման կիւնիւնտէ
իթիւպալէն իլու իպթիստա կիւնիւ-
նէ տէլիս իտարէի մէքիւրտէ րէյէ
իլլէտիլի Գալաթատա Վ. օլունա ֆէթ-

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

A. D.

1809

ԵԱՆԿԸ ԻՉԻՆ ՍԻՎՈՒՐԹԱ

ՆՈՐԹ-Ն ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՆԻՐԸՆԹԱՅԼ

Ասըլ սէրմայէ 2,000,000
(Lys. 184)
Թարիսէ տէլիս սէրմայէ իշխն իւթիւնէ Լ. Ս. 528,803
Ֆեարտան արթըլըմըլ օլուն 250,000
Եանլըն չիւպէսիսիս իլլըլ Իրատը 708,000

Իշ պու գուրմանեա 1809 տա, Եանի պուլունտն 62 սէնէ էվիլ թէշիւ
օլունմուլ օլունալ, վե քէնտի սէրմայէսիսիսի մաւտէ քեարտան արթըլար-
լը պիւլիւք մէպալ իլէ տիւնեանէն էն պիւլիւք չիւքթիւլընի սըրաճալը
կէշիլ թիւ :

Կէրէք էհալիսիս քէնտի մաղաղալարտա, վե կէրէք իսթանպուլ վե Գա-
լաթ կիւմիւնլընիսիս պուլունտն մալլէրի վե կէրէք էվ, մաղաղալ վե
էպնէլի սայիլըն վե էշիս, քէօլլըրտէ վե եալուտ չէհրի իլլիսիս սիլուրթա
իթմէլըն իլուն իտէր :

Սիլուրթա թուլմաղ իսթէլլէնլը, Գալաթա Գէրիք պէլ իսանընտա
Ն. 9, մէք քիւր գուրմանեա թարաֆընտան գուրմէթի քեամիլէսի պուլուն-
տան աճէնթի Մ. Ուլիսա Ր. ՍՈՒԱՆ միւրաճաթ իլլէմէլընի :

տասընտա Գաֆաթեան իսանը վե Տէր
ալիլէ թիւթիւն կէօմիւնիւնտէ վե
իւսիւնտարտա Աթլմա իսանընա կէօ-
թիւրիւք, ֆիւրուլթ իլլէմէլընիսի ֆի-
եաթճա ուղըլմաղըր թադտիւրտէ,
հարիսի իտարէ ահալար մաճալլէ սէվ-
վէ իլարալ իթմէլընի իլուն օլունուլ-
կիպի զայէթ իշ պու իլանաթըն իճր-
սընտա պուլունմաղալար միւրտէթի
մէքիւրտէ տուլուլիսիս էսնաթը մէր-
գուլուն ետիւլընիսիս թիւթիւն գալալ
պուլունաճադ օլունալ, գալաղ նա-
ղալը իլէ պաղըլաճաղը րէսմէն իլան
օլունուր :

Բուսիս տէվլէթի թէպաւսընտան
վարթուհի իսթիւնսիս տէվլէթի ալիէ
թէպաւսընտան Բաթա օլուն Ստիլիս
դիմէթիսիս մաթլուպի օլուն մէպալի-
լէ տայիլ թիւնաթէթ մաճէմէսիսիս
վիլիլիլ օլուն իլամըն իճրաթ իլլիւն,
տէյն իլուն էմալ ֆիւրուլթի հաղքըն-
տա օլունիլլալմալէթ թէվիլլալ մէթ-
իւնը մէրգուլուն մալի օլունա, Գաթը
գարիլսիսիսի հասէթի ճատէսիսիս
քեալիս 28 նիւմէրուլ պիւր պալ իս-
նէսի իլէ թաճիւնտա պուլունտն թիւ-
թիւնիս տիւքքեանըն ֆիւրուլթի
իլէ էսմանընտէն թէսիլիլ տէյն ի-
տիւնիս իսթիս օլունմաթ իլլէրիսիս

էմալը մէքիւրտէ միւրալէտէյէ վի-
րիմիլ օլունուլունտան չէհրի ճէմալի
իւլ էվիլլիս իլիլիլ ալթընը վե թէ-
մուլուն րուլիսիս իլիլիլիս Բէնճէմ-
պիս կիւնիւ մէմուլը մաճաղընտա մա-
հէլլի մէքիւրտէ սօն միւրալէտէսի իճ-
րա գըլընաճաղը զաղէթալար վե մալ-
սուս վարաղալար իլէ իլան գըլընը
իտի, եէվիլ մէքիւրտէ իճրա գըլընտն
միւրալէտէյէ զիլը օլունտն իսանէ իլէ
տիւքքեան մէթալը աղճէ օլարալ
ալթմըլ ալթը պիլ իլալէպի էօհ-
տէսիսիս թադարիւր իտէրէք գա-
րարտիսիս քէշիս գըլընմըլ օլունալ
պէր մուճիպը նիլալմալէ թարիւր ի-
լանտէն իթիպալէն օթուլ պիլ կիւն
զարթընտա նիլալէթ երիւտէ պէշ
զամալ իլէ զիլը օլունտն իսանէ իլէ
տիւքքեանէ թալէպ օլունլընիս իսարի-
սիլէ քիլթալէթիս միւրաճաթ իլլէ-
մէլընի :

289 ճէմալլալ ալթը 20
288 աղըլթօս 8

Ասաթիլի Շահանէ լաղըմէսի իլլիս
15,000 գիլէ սօղանըն միւրաղալար իշ
պու աղըլթօսուն Գընը չարչէմպիս
կիւնիւ Տարը Շուրաթա իճրա օլունա-
ճաղ տըր :

7 աղըլթօս 1872
Պապը սէրապէրի

ԳԱԵԼԳ ԵԱՐԸԸ

«ԻՍԹԱՆԳՈՒԼԻՆ ԻՍԿԵՐԻՍԱԼ ԵԱԶԻՆԵԿ ԷՆՏ
ՊՈՍԹԻՆԵ» ՆԱՄ ԳԸԼԻԻՊԻ

Ալաթիւնալ օլունտա 27 տէ վուգու-
պուլաճադ գաեղ Եարըլարըն թաճիլ-
նա բըրօկրալը պըլլէճիլ ալթի պէնա օ-
լուն :

Եօլթիւն	Էվիլ	Գաթի	Գաթի
10	սանտալ	1 միլ	կիւմիւլ
10 30	Պողալ իլի գալըլա-		քեալ
	րը պիւրէր չիլթի	2 1/2	
10 30	Իքի չիլթի սանտալ	2 1/2	
11 20	Պողալ իլի գալըլա-		
	րը իքի չիլթի	2 1/2	
11 40	Պողալ իլի գալըլա-		
	րը իլի չիլթի	2 1/2	
12	սանտալ տէօրթ չիլթի	2 1/2	
12 30	Պահիլէ սանտալարը		
1 15	Ատալար գաեղա-		
	րը իլի չիլթի	2 1/2	
1 15	Պիլիսի սընթ չըր-		
	նըլար	15	
1 20	Իքիսի սընթ չըր-		
	նըլար	9	
1 45	Սանտալ իքի չիլթի	2 1/2	
2 15	Սանտալ	5	
2 45	Ատալար գաեղալը		
	պէշ չիլթի	5	
3 15	Սանտալ իլի չիլթի	5	
3 45	Իքիսիլ գաեղ	6	
4 15	Սանտալ	6	
4 45	Գըլիւպ աղալարըն		
	Ելլէլիլ գաեղալը 6 վ. Գոմտօր		
	թարաֆընտան		
	վիլիլիս միւրաթ		
5 15	Ատալար գաեղալը		
	Ելլէլիլ	6	

Գոմիլէ, Էլիսիս գալ զուրուլ պուլուն-
նաճաղըն հէնուլ պիլլէթիլիսիսի, գա-
լար զուրուլ միւրալթալ վիլիլլէճիլիս,
Եարըլա չըլըլաճաղը կիւնիս սօն կիւնիլ-
րիսիս Էվիլ պիլլէթիլ :

Պու կիպի Էլլէնէլընտն իսթանան է-
հալի, Եարըլա պիլ Էլլէլ կիլթիլլիլ ի-
լիս, պու սէնէ, Եարըլա չըլաճադ գաեղ.
սանտալ վե սայիլէլըն, Պէլիլ ատանը
իսթիլլէլի պիլիլիսիս Եար չըլարթմաղ
նիլէթի վար տըր : Չըրըլար, Էլլի կէօ-
րիսիսիս իլիս, չօք ուղաղալար կիլթի-
Ելլէլլէլ :

Գըլիւպի ելիլիս պուլունաճաղ աղ-
ճէ, տիլարտան Եարըլա տալիլ օլաճադ
գաեղալար պէլիլ պիլ միւրալթալ վիլ-
մէլ քիլթիլթ իթմէլիլիսիս, մէքիւր-
վիլլէթի թէվիլլալ իլլէմէլ իլիս միւրալա
պիլ միւրալթալ մուլլէլլէթ իլլէմէլի
զըմընտա Էլլալլէլ րիւս օլունուր : Վիլի-
լէն տըլլէլ, չու աթիլիլ զէլլաթա թէս-
լիլ օլունմալ :

Մ. Մ. Ալան, Տ. Բ. Բուլիս, Գարիլլէն
Ուստ, Էտ. Լաֆօնէն, Ա. Բալի, Ֆըրիս
Սիլիլ, վե Ֆըլմիլիլ Սիլիլ :

Խարիսիս տալիլ օլաճադ գաեղ վե
սայիլէլլէլ վիլիլլէլ միւրալթալ իլիս
լալլալ կիլլէն աղճէ ալթըլարտան սօնալ,
պաղը գալար, ճէլիլլէլ թէվիլլէլ զըլմաղ
վե զիլլէլլէլ, միւրիլ օլունուլ գալար
պիլ րէլլալ վիլլէլլէլ իլալ օլունուլ
Պէլիլ ատանըն տայիլլէլ պէլլէլիլիսիս
վիլիլլէլլէլ տըր :

Եարըլա տալիլ օլաճադ իսթիլլէլիլ,
գաեղ, Եա սանտալըն իսթիլլէլ, օլուն-
տա 15 տէն Էվիլ սահալ իմալա պիլ-
տիլլէլ տըր :

ՖԸԼԷՄԻՆԿ Ա. ԸՄԻՊԻ

սկսեցինք, բայց ըզամական պիտոյքը մեզ խոչընդոտ լինելով արգելուեցաւ ըստ այսմոյն կարեւոր ու միանգամայն վաւերիկ կէտերն, բարձրութեանց զիպտոսի խորտիկ քաղաքուեսա ճարտարապետ վսեմ Զ. Մ. Էֆէնտին, 'ի նկատի առնելով, հաճեցաւ ազգասիրարար հինգ Անգղիական ոսկինուիրելու դըպրոցի տնօրէնութեան, որպէս զի սոյն ուսման կարեւոր եղածներն անտարակոյս առնուին Ահաւասիկ, Տէր, Պազգ մի որ իւր ծոցը կը սնուցանէ այս նման բարենպաստակ ու յառաջդիմութեան անձինք, որ իրենց այսպիսի գովելի գործքովսն վսեմ անունին լքեալ Հայ սըրտերուն մէջ յաւերժական յիշատակ մը կը թողուն մինչ յաւիտեան: Ուստի վերոյիշեալ վսեմ Էֆէնտին մեր խորին երախտագիտական հաւաստիքը մատուցանելով, կազմեմ, որ բարեհաճիք ասպնջականք ներկայս Ձեր ազգօգուտ լրագրոյն մէջ, ընդունելով միանգամայն շնորհակալացայ անկեղծութիւնք:

Մ'նամ Էն.
'ի Գիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Ասեմական
Յ. Թ. Վ. Է. Սիւն

Թէ ԻՆՁՊԵՍ ԿՐԵՍՑ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԻ.
ԴՊՐՈՅՆԵՐԸ

Մեր առջի յօդուածով վիճակիս մէջ գտնուած թէ արական և թէ իգական սեռի վարժարանաց տխուր կացութեան վրայ համառօտ տեսութիւն մը բնութիւն նոցա բարեկարգութեան մասին ազգասէր և ուսումնասէր անձանց ուշադրութիւնը հրաւիրեցինք խոստանալով նաեւ այս մասին մեր ունեցած կարծիքն ալ յայտնել:

Ամեն ատեն և ամեն պարագայից մէջ գիտցուած և հաստատուած բան է թէ ամեն չարեաց և թշուառութեանց պատճառը տղիտութիւնն եղած է:

Յիշատի բնութեան խօսելով վերցոր աշխարհէս տղիտութեան սեւեռոյ ստուերը և ծաղկեցոր գիտութիւնը, ահա ամեն չարիք աշխարհէս վերցաւ և ահա այն ատեն կ'սկսի մարդկութիւնը երջանկութեան ճաշկը առնուլ:

Բայց որչափ որ քաղցր է առ բանին մտածութիւնը և յանկալի՝ այնչափ ալ դժուարին. անանկ որ երբ կ'սկսին երեւակայութեանդ առջեւ բերել տղիտութենէ առաջ եկած չարեաց շատութիւնը, և գիտութիւնը կամ դաստիարակութիւնը ընդհանրացնելու արդեւքները և դժուարութիւնները. յուսահատութիւնը մէկէն կը տիրէ վրադ, և անել լաքիւրիանս մը մէջ կը կարծես ինքզինքդ:

Ասի՛ մանաւանդ մեր ազգին համար փորձեալ իրականութիւն մ'է, որ որ ալ ըլլայ կը անանկ միշտ դաստիարակութեան դէմ՝ մեծամեծ արգելքներ ու խոչընդոտներ, դժոխային մեքենայութիւններ ամենափոքր շարժման մը համար: Իւր ուսկից, նոյն իսկ մեր մէջէն. Հայ անունը կրող անձերէ. Հայութեան դէմ, տխուր յիշատակ: Ո՛հ կարծես Հայութեան ճակատագիրն է այս, չ'տեսնել անգործութեան խաղաղութեան, յառաջդիմութեան. մէկ խօսքով երջանկութեան երես:

Եւ ոչ տեղ մը կը տեսնուի դաստիարակութեան կամ դպրոցներու ջանք մը, որ խորհրդոյ պաշտամանց անդաւնալի և կարեւորագոյններն են: Թէպէտ չ'կայ քաղաք մը որ չէնք մը կառուցած չ'ըլլայ վարժարան անուամբ. բայց եթէ ճանր չէ բսել՝ նոքա ըստ մեծի մասին անարժան իսկ «վարժարան» անունն: Որով կրնայ հասկցուիլ թէ մեզ

սիրելի են միայն յառաջդիմութիւն և լուսաւորութիւն բառերն և ոչ թէ անոնց գոյութիւնը:

Վերջապէս՝ ո՛չ ոք իւր պարտն կը ճանչէ, ո՛չ ոք անկեղծ սրտիւ իւր ազգին օգուտն կը խորհի:

Այո՛ ճշմարիտ ազգասէր և իւր շահը ազգին շահուն մէջ վնասող անձինք հազուադիւս են մեր մէջ, և այնպիսիներն ալ ո՛հ կը քստմնիմ ըսել զրպարտութեան, նախանձու, ատելութեան նշանակ եղած են: Եւ ուրեմն ո՛ր զգայուն և արդար սիրտ կրնայ անտարբեր կենալ, երբ կը տեսնէ որ իւր ազգակիցները՝ փոխանակ մէկ մէկութեւ ու թիկունք ըլլալու, փոխանակ ազգին ճշմարիտ օգուտը խորհելու, վերջապէս ազգը՝ քաղաքակրթեալ և յառաջագէտ ազգաց շարքին մէջ մեռցնելու համար, փոխանակ դաստիարակութիւն ծաւալելու և դպրոցները բարեկարգելու, և երբ մէկգմէկ կործանել և վատահամբաւել կը ջանան, երբ կը տեսնեն որ մէկը բաղդով կամ երջանքով կը հարստանայ ու կը մեծնայ, մէկն ալ հաղար ու մէկ որոգայթ կը լաւէ որ զնա կործանէ, երբ որ քանի մը ազգակից խոհական անձինք մէկ տեղ դաւալ մտածեն իրենց ազգին վերքերը բժշկելու, և ոմանք ալ դէմ ելլան զըրպարտութեամբ և չարախօսելով վնասցնել նոցա խորհուրդն ալ խորհրդականներն ալ, երբ որ քանի մը ազգասէր և բարեմիտք մէկ տեղ եկած մեծ տածեն ազգերուն բարոյական խեղճութեանց դարման տանելու, անդիէն քանի մը նախանձայողք պատճառելով անոնց մէջ չիւղ մը տեսնել՝ բոլոր գործքը խափանեն ամէն ջանքով: Եւ ասոնց պատճառը՝ կարծեմ ազգին մէջ եղած բարոյական եղծումն է: Բայց զարմանալին այն է, որ այսպիսիք մէկ կողմէն ազգասիրութիւն և յառաջդիմութիւն կը պոռան, միւս կողմէն ազգին տունը կործանելու համար՝ ձեռքերնուն եկած ամէն չարիք ի գործ դնել կը ճգնին:

Ես կըսեմ թէ ճշմարիտ ազգասէր ըլլալու համար պէտք է (լաւ) մարդ ըլլալ, առանց ասոր ազգասէր մը սուտ է, կեղծաւոր է, հացկատակ է. անկարգ մարդը, զեղիք, կուռոյք, խարոյր, սուտը իրաւէն չ'գատողը, ազգասէր չ'է և չ'է, թէպէտ և ազգասիրութիւն մը ծախէ, քարոյք, կանչէ: Ասոր ալ փոխադարձ ճշմարիտ ազգասէրը անկարելի է որ լաւ մարդ չ'ըլլայ: Վստ զի ազգասիրութիւնը կը պահանջէ ամէն մարդկային պարտքեր, այս է վճիռ իմաստուն բարոյախօսաց:

Մասնաւորներ մեր խօսքը. ինչ որ ուրիշ գաւառներու մէջ գտնուած Հայոց վրայ կը տեսնուի. նոյնը կամ կերպով մը աւելի կը տեսնուի այն գաւառի մէջ գտնուող Հայոց վրայ ալ:

Իրենց բնական եղած անտարբերութեանը ճշմարիտ ազգայնոյ մը սիրտը չ'ըլմանալու չափ, ազգային, բնականեան, քաղաքական, բարոյական և ուսումնական ընթացքն ինքստ ազնուալի, դպրոցներն ետեւութեան և խորվասէր անձանց խաղալիք, վերջապէս դաստիարակութեան նշոյլն անգամ չ'տեսնուի:

Սոյն գաւառին մէջ գտնուող բոլոր ուրիշ ազգեր՝ օր ըստ օրէ յառաջանալու վրայ են թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս, իսկ Հայերը ընդ հակառակը մոլութեան, զեղխութեան, անկարգութեան են. մէջ յառաջանալու վրայ են: Կը հարցնենք՝ ինչու երկու սեռի համար ալ կարգաւորեալ դպրոցներ

չ'պիտի ունենան. ինչու համար ազգային գործերը երեսի վրայ պիտի մնան. ինչու համար ըստ Սահմանադրութեան գաւառական ժողով մը չ'պիտի կազմուի, ինչու համար Կ. Պոլսոյ Ընդհ. ժողովոյ համար երեսիօրեանի մը ընտրութիւնը մինչև ցարդ չ'պիտի կատարուի. (եթէ Ս. Պատրիարքը բան գործ չունի նէ իրենց ազգային իրաւունքը գործադրելու համար հրաւեր կարդայ):

Վստ յի չ'են ուղեր, վստ զի իրենց պապերէն այնպիսի բաներ տեսած չ'են. վստ զի. . . և վերջապէս աշխարհիս վրայ իբրեւ Հայ և մարդ ապրելու դիտաւորութիւն չ'ունին: Օրինակով մը բացատրենք ըսածնս, Շուսնու՝ որ գրեթէ 200 Հայ ընտանիք կը պարունակէ իր մէջ, այնպիսի ազգային կացութիւն մը ունի, որ արդարեւ զգայուն և ճշմարիտ ազգասիրութեան ոգի կրող մը, առանց արտասուաց հեղեղներու չ'կրնար նկարագրել զայն:

Ազգային տեղական գործերը բարձիթողի եղած, վարժարանները բաղդին բերմանը յանձնուած, նոյնպէս բնական, քաղաքական, բարոյական կացութիւններն անկարգ վիճակի մէջ, վերջապէս անտարբերութիւնը և անզգայութիւնը պատճառ է զիրենք:

Արական սեռի դպրոցը՝ որ 80-90 աշակերտ կը պարունակէ իր մէջ, թէև մեր տնօրէնութեան ներքեւ կը կառավարի, բայց ինչ դժուարութեամբ, ինչ զոհողութեամբ, և ինչ արդեւքներով, Աստուած գիտէ միայն:

Ձաւակին դպրոց կ'ուղարկեն, բայց ոչ թէ կարեւոր և նուիրական պարտք մը համարելով զայն, այլ որպէս զի ժամանակին գայ՝ իրենց պապերէն մնացած արհեստը սովորի կարողանալու:

Մաս մ'ալ կայ որ թէպէտ կը բաղձալ գաւառի դաստիարակութեանը բայց առանց քսակին դաշելու այսինքն շնորհօք սուրբ հոգւոյ Հայոց չուկան գացած ժամանակը կը տեսնեն հարկաւոր մանկունք որ հազիւ բանականութիւնին բացուած և առանց մարդուս ամենահարկաւոր կրթութիւնները բնատաք ըլլալու, դերձակութեան կամ լաւ ևս է բսել մոլութեան կը պարագին:

Ձեղխութիւն, գլխեմուլութիւն, խողանութիւն և ինչ առանց, երկտասարդաց, ձերայ, վերջապէս ամեն աստիճանի մարդկանց մէջ զգալի կերպով յառաջացած է. այնպէս թէ, երբ գիշեր մը մէկ կամ երկուքի միջոցները հետաքրքրութեան համար այցելու Հայոց թաղին մէջ գտնուած գիւնեւորները, հոն կը տեսնեն խումբ խումբ երիտասարդներ, որոնց մէջ մինչ 15-15 տարեկանը կը գտնուի (բազմ քեֆին) կը կատարեն:

Արդարեւ ազգային զգայում կրող անձ մը, չ'կրնար անտարբեր աչօք դիտել և սրտին խորերէն հառաչանք մը չ'արձըլել՝ այս թշուառ միանգամայն խոցալ աշարածոց կացութեան վրայ, որոնք ապագային մէջ ազգայնութիւնը պիտի կաղմեն և մարդկութեան պիտի անդամներ ըլլան (կը ներեն մեզ՝ ընդհանուր առմամբ խօսելուս համար այն աղին և ուսումնասէր երիտասարդներն, որոնք բացառիկ ըլլալով՝ արդէն իրենք ալ յոյժ վշտացած են այնպիսեաց եպերելի կացութեան վրայ):

Ասկէ տարի մը առաջ Թաղ. խորհրդոյ մը կազմութիւնը աւետեղինք, իրենց եռանդը տեսնելով բան մը կը յուսայինք, սակայն սխալած ենք մեր

համոզման մէջ, քանզի յաւօք սրտի կը գաւառ մը նոցա անգործութիւնը կամ թէ ըստ ինքեան լուծուիք:

Անցեալ տարի ընթերցասիրութիւնը իրենց մէջ ծաւալելու դիտմամբ, ընթերցարանի մը հաստատութեան դժուարութիւնները կրեցինք և վերջապէս յաջողեցանք շնորհիւ Աղաւաղեան Էֆէնտիի, տեսակ տեսակ լրագիրներ բերուեցաւ, գրեանք թանգարան մը ունեցաւ, վերջապէս ամէն զոհողութիւն ի գործ դրուեցաւ. բայց պիտի զարմանաք երբ բսեմ թէ՛ տեղացի Հայ. յերէ իւր ազատ կամքը տնդամակցող հազիւ երկու երեք անձ ունեցաւ մինչև ցարդ: Թողունք այն պատուաւոր ճիւղները՝ որոնք աւելի լաւ կը համարեն աղտեղութեամբ ծիւեալ սրճարաններու անկիւնները թաղծիլ և հազար ու մէկ գիշերի առասպելներով ժամանակ անցնել, քան թէ ընթերցարան յաճախելով իբրեւ մարդ ազգային, քաղաքական, բնկերական և. ինչոքոյ վրայ խօսին կամ լսեն և կամ ուսանին:

Բայց իրաւունք ունին այնպէս բնուել, վստ զի իրենց պապերէն այնպիսի բաներ տեսած չ'են. վստ զի՝ եւ վերջապէս աշխարհիս մէջ իբրեւ մարդ չ'ապրել ուրիշապէս է ինչ և է եղածք եղած է, ապագային վրայ խօսինք և անցինք բուն մեր խնդրոյն, այն է, թէ ինչ բնեք դպրոցները բարեկարգելու համար:

Նախ՝ վիճակիս մէջ գտնուած բոլոր արական ու իգական սեռի վարժարանները մի և նոյն դրութեան և ընթացքի վերածել:

Երկրորդ՝ յարմարաւոր տեղ մը կեդրոնական գիշերօթիկ երկսեռ վարժարանի մը հաստատութիւնը անկախ տնօրէնութեամբ:

Երրորդ՝ նախնական դպրոցներու շրջանը քանի տարիներ որ կաւարտի, պարտաւորեցնել հայերը՝ որ առանց նոյն շրջանը աւարտելու, որդին դըպրոցէն չ'առնուն:

Չորրորդ՝ կեդրոնական վարժարանին համար միայն նախնական դպրոցներու մէջ շրջանը աւարտող աշակերտք ընդունուին որոնք արդէն վկայական մը պէտք է ունենան:

Հինգերորդ՝ մէկ մէկ կիւրակէի դըպրոց բանալ:

Վեցերորդ՝ և որ ստիպողական է գաւառական ժողովոյ մը կազմութիւնը խոհուն փորձառու և ազգին օգուտը մտածող անձեր:

Կը վերջապէս խօսքս՝ յուսալով որ ազգասէր անձինք, մեր այս առաջարկութիւնները նկատողութեան առնելով, կը փութան պարտ ու պատշաճ տնօրէնել ի բարւոքումն ապագայի:

Կեդրոնական գիշերօթիկ վարժարանի մը հաստատութեան համար ծրարագիր մը պատրաստած ենք ի պահանջել հարկին ներկայացնելու:

Եւ եթէ մեր այս առաջարկութեան ներքեւ տակաւին անտարբերութեան և մոռացութեան քողին տակ ծածկուի, անձամբ պիտի աշխատինք՝ գործադրութեան, արդէն մի քանի ազգասէր անձինք հրաւեր կարդացած են մեզ, այսպիսի ձեռնարկութեան մը իրենց օժանդակութիւնը խօստանալով:

Շուսնու 27 յուլիս 1872

Բ. Բ. Համաձեռն

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԻՍ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալթատա Բենճէ միւլի բաղարձնատ
Ն. 20 իսկ խոնընտա